33. Perjantaina 3 päivänä huhtikuuta 1992

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi tulliverolain muuttamisesta 1120

Hallituksen esitys n:o 209/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5
Suuren valiokunnan mietintö n:o 1

Toinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi Posti- ja telelaitoksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 1122

Hallituksen esitys n:o 5
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 1

3) Ehdotus laiksi kauppaedustajista ja myyntimiehistä ..... „

Hallituksen esitys n:o 201/1991 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 6

Esitellään:

4) Hallituksen esitys n:o 32 laiksi valtion vakuusrahastosta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

5) Hallituksen esitys n:o 30 laiksi Valtiontakuukeskuksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta 1137

6) Hallituksen esitys n:o 31 laiksi siviilipalveluslain muuttamisesta ..... „

S.

7) Ed. Apukan ym. lakialoite n:o 7 laiksi leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta 1137

Pöydällepanoa varten esitellään:

8) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksen johdosta laiksi leimaverolain 54 ja 88 §:n muuttamisesta (HE 3) ..... „

9) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä laeiksi sairausvakuutuslain 61 ja 64 §:n ja kuntoutusrahalain muuttamisesta (HE 12) ..... „

10) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä Tšekin ja Slovakian liittotasavallan kanssa sairaanhoidon antamisesta tilapäisen oleskelun aikana tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 225/1991 vp) .. „

11) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä laiksi Martinselkosen luonnonsuojelualueesta (HE 13) .... „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat R. Aho, Ala-Nissilä, Alho, Astala, von Bell, Halonen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Jansson, Kasurinen, Koistinen, Komi, Korva, Koskinen, Kuittinen, Kääriäinen, Laitinen, V. Laukkanen, P. Leppänen, Liikkanen, Lindroos, Muttilainen, Mäki-Hakola, Nikula, Nordman,

Pekkarinen, Pokka, Pulliainen, Rimmi, Rinne, J. Roos, Saapunki, Takala, Viinanen, Viljamaa ja Viljanen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Mäki-Hakola ja Viinanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Ala-Nissilä, Alho, von Bell, Huuhtanen, Jansson, Korva, Kääriäinen, V. Laukkanen, Liikkanen, Muttilainen, Rinne ja Saapunki sekä kuluvan huhtikuun 2 päivästä 10 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Pulliainen.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime maaliskuun 27 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 28 ja 29, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 13, 14, 16, 19, 20, 28, 29, 35, 38, 41, 42, 44, 49, 51, 57 ja 62. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että valtioneuvoston kirjelmän ohella eiliseltä päivältä on eduskunnalle saapunut valtioneuvoston energiapoliittinen selonteko. Selonteko on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 3 momentin mukaan selonteko on pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi keskiviikkona kello 13 alkavaan täysistuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi keskiviikkona kello 13 alkavaan täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi tulliverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 209/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5
Suuren valiokunnan mietintö n:o 1

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta. Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus osittain koskee uutta veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Kaikki tekevät joskus hölmöyksiä, mutta muutamat osaavat myös ottaa niistä opikseen, osaavat myöntää tehneensä hölmöyksiä ja osaavat jopa perua sellaisia hölmöjä päätöksiä. Myös Ahon hallitus osaa näköjään tehdä hölmöyksiä, isoja ja pieniä, ja näyttää, että se on julistanut oikein itselleen kilpailun tällaisten hölmöyksien tekemisestä. Mutta Ahon hallitus ei valitettavasti osaa myöntää tehneensä jotain hölmöyksiä, saatikka että sen se osaisi niitä myös joskus perua, vaikka näyttäisi kuinka ilmeiseltä, että olisi syytä joitakin esityksiään peruuttaakin.

Tämä tulliverolaki, joka nyt on kolmannessa käsittelyssä, on tyypillinen esimerkki pienemmistä hallituksen hölmöyksistä, joka sen olisi pitänyt osata peruuttaa tietyssä vaiheessa, kun se havaitsi, että eduskunnassakin on suuri joukko ihmisiä, jotka pitävät esitystä aika hölmönä. Mutta Ahon hallitus ei ole halunnut peruuttaa esitystään missään vaiheessa. Se

näyttää omaksuneen linjan "minkä kirjoitin, sen kirjoitin", ja sen puolesta taistellaan loppuun saakka.

Tämä tulliverolaki on todella tyypillinen esimerkki niistä hallituksen pienemmistä hölmöyksistä sen vuoksi, että kaikki me tiedämme, että lain kiistanosaisella osalla ei ole valtiontaloudelle juuri minkäänlaista merkitystä, mutta sillä on melkoinen merkitys niille Utsjoen, Inarin ja Enontekiön ihmisille, joille tämä tulliverolain muutos tuopi muutaman tuhannen markan lisälaskun perhettä kohti vuodessa.

On tietysti ihmeellistä, että hallitus ei osannut siinä vaiheessa, kun näki eduskunnan enemmistön jopa yhdessä äänestyksessä olevan toista mieltä kuin hallituksen esitys, antaa periksi ja hyväksyä siltä osin tätä tulliverolakia hallituksen esityksestä poikkeavana, niin että näiden kolmen pohjoisen kunnan asukkaille olisi säilytetty nykyisen lain mukainen tulliton ja veroton tiettyjen elintarvikkeitten tuontioikeus Norjan puolelta. Tämä on tämän lakiesityksen yksi hölmöys.

Toinen on tietysti se, että me vajaa vuosi sitten täällä viime vuonna hyväksyimme valtiopäiväjärjestykseen muutoksen elikkä uuden 52 a §:n, jossa todettiin, että saamelaisia on kuultava heitä erityisesti koskevissa asioissa. Täällä on jonkin verran keskusteltu siitä, onko tämä tulliverolain muutos sellainen, että tämä pitäisi lukea noihin erityisesti saamelaisia koskeviin asioihin. Jotkut ovat sitä mieltä, että ei ole, mutta monet myöskin sitä mieltä, että ehdottomasti on, ja olen itse myöskin näitä viimeksi mainittuja.

Se, että tämä tulliverolaki näiden kolmen pohjoisen kunnan osalta koskee kaikkia suomalaisia, jotka asuvat näissä kolmessa kunnassa, ei välttämättä tarkoita sitä, että tämä laki ei olisi valtiopäiväjärjestyksen 52 a §:n mukainen. Nimittäin saamelaisille on 1751 elikkä Ruotsin vallan aikana, Utsjoen saamelaisille, annettu ensiksi tämä oikeus valtiollisiin päätöksiin perustuen, siis oikeus tuoda Norjasta tiettyjä elintarvikkeita, elikkä tämä on kiistatta ensiksi saamelaisille annettu oikeus. Kyllähän tämä silloin erityisesti saamelaisia koskee. Kun tiedämme, että saamelaisia on Suomessa noin 6 000 ja heistä pääosa asuu juuri näiden kolmen kunnan alueella, ja kun tiedämme, että näissä kolmessa kunnassa on noin 11 000 asukasta, joista on niin merkittävä määrä saamelaisia, joille tämä oikeus on ensimmäisenä annettu, niin totta kai tämä koskee erityisesti saamelaisia. Asiasta olisi pitänyt aikanaan pyytää myöskin perustuslakivaliokunnan lausunto säätämisjärjestyksen osalta. Näin ei ole kuitenkaan menetelty vaan asia on käsitelty ilman, että saamelaisia olisi kuultu.

Osittain tästä syystä ja osittain siitä syystä, että tämä laki ei tulisi pysyvänä voimaan elikkä annettaisiin kaikille osapuolille mahdollisuus tarkistaa vielä kantojaan, ehdotan, että tämä lakiehdotus tulliverolain muutokseksi hylättäisiin.

Ed. R a s k : Arvoisa puhemies! Minä kannatan ed. Apukan tekemää hylkäysehdotusta ja totean vielä, vaikka tästä tulliveroasiasta on jo paljon puhuttu, että Esko Ahon hallituksen ohjelmassa todetaan verotuksesta näin: "Verotusmenettelyä kehitetään verovelvollisten oikeusturvaa parantaen." Kyseessä oleva tulliverolain muutos ei paranna Utsjoen, Enontekiön ja Inarin kuntalaisten verotusmenettelyä vaan oleellisesti huonontaa sitä, joten kuten sanoin kannatan ed. Apukan tekemää hylkäysesitystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Apukka ed. Raskin kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; joka ei sitä hyväksy, äänestää "ei". Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on rauennut.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Alaranta, S-L. Anttila, Antvuori, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Hassi, Hautala, Heikkinen, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kemppainen, Kohijoki, Korkeaoja, Koski, Kuuskoski, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Morri, Mölsä, Niinistö, Norrback, Ollila,

Pekkarinen, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Andersson, U. Anttila, Apukka, Aula, Backman, Donner, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nyby, Näsi, A. Ojala, O. Ojala, Paasio, Paloheimo, Pelttari, Polvi, Polvinen, Puhakka, Puisto, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Renko, Riihijärvi, T. Roos, Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Ala-Nissilä, Alho, Astala, von Bell, Halonen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Jansson, Jäätteenmäki, Kasurinen, Kauppinen, Koistinen, Komi, Korva, Koskinen, Kuittinen, Kääriäinen, Laitinen, V. Laukkanen, P. Leppänen, Liikkanen, Lindroos, Muttilainen, Mäki-Hakola, Nikula, Nordman, Paakkinen, Pokka, Pulliainen, Rimmi, Rinne, J. Roos, Saapunki, Takala, Viinanen, Viljamaa ja Viljanen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 1)

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus on rauennut.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun lakiehdotus on rauennut, palautetaan asia valtiovarainvaliokuntaan valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

2) Ehdotus laiksi Posti- ja telelaitoksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 5
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 1

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi kauppaedustajista ja myyntimiehistä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 201/1991 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 6

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 6. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—4 §, 1 luvun otsikko, 5—21 §, 5 §:n edellä oleva alaotsikko, 22—31 §, 22 §:n edellä oleva alaotsikko, 2 luvun otsikko, 32—38 §, 3 luvun otsikko, 39—43 §, 4 luvun otsikko, 44 ja 45 §, 5 luvun otsikko, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys n:o 32 laiksi valtion vakuusrahastosta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäi-

siin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Vakuusrahastolain käsittely keskeytyi viime tiistain istunnossa ed. Sirkka-Liisa Anttilan puheen jälkeen. Hän lopetti puheensa syyttämällä Suomen Pankkia 80-luvun puolivälin jälkeen tehdyistä talouspolitiikan virheistä ja edellytti, että Suomen Pankin asemaa tulee jatkossa tarkastella aivan uudelta pohjalta ja että Suomen Pankin johtokuntaan pitää löytää aivot, kuten hän sanoi, aivot, jotka omaavat parhaan asiantuntemuksen raha- ja talouspolitiikan alueella tässä maassa. Pääjohtaja Kullbergin eroilmoituksesta huolimatta suurempi ja akuutimpi ongelma minusta on kuitenkin se, mistä hallitukselle löytyisi aivot.

Johtava hallituspuolue, kepu, on valinnut keskuspankin synti- ja sylkykupikseen, kuten viime aikoina on nähty. Pääministeri Ahon ja Kullbergin nokkapokka ei ainakaan lisännyt talouspolitiikan uskottavuutta. Päinvastoin se nosti korkoja ja laski pörssikursseja. Kepu saattaa nyt tietysti tuntea itsensä sankariksi, mutta markkinat paljastavat armotta keisarin uudet vaatteet.

Rahoitusmarkkinat tuomitsivat kepun vallankähmintäyritykset heti osoittamalla epäluottamusta siten, että korot nousivat selvästi tänä aamuna ja päivän mittaan. Yhden kuukauden heliborkorko oli 31.3. 12,73; eilen 12,85; tänään aamulla 13,7; tänään kello 10.40 13,9; ja tänään kello 13:n fixingissä 16,76. Näin siis markkinat paljastivat keisarin uudet vaatteet.

Mielestäni vanhat virheet ja syyllisten etsinnän voi kiteyttää kolmeen seikkaan:

Ensimmäinen virhe on siinä, että keskuspankin johtokunnassa istuu puolueiden nimikkojäseniä. Poliittinen johtajaporras on yksinkertaisesti liikaa. Riittää, että poliittinen vastuu keskitetään pankkivaltuusmiehille, ja senkin elimen tarpeellisuus on syytä kyseenalaistaa. Keskuspankin johdon tulee olla asiantuntevien ammattijohtajien käsissä.

Toinen vakava virhe ovat olleet puutteet pankkien valvonnassa. Pankkitarkastusvirasto on kärsinyt kroonisesta resurssipulasta, ja Suomen Pankin ja PTV:n valvontaresurssien yhdistämistä on viivytelty syystä, jota en tiedä. Vaikuttaa siltä, että keskuspankin johdossa on ainakin joillakin pankeilla omat suojelusenkelinsä, koska pankkikriisiin ei ole puututtu jo aikaisemmin. Oma arvioni on, että asiantuntijat ovat nähneet pankeissa kytevät riskit jo monen vuoden ajan, ja niille, jotka nyt unelmoivat näkevänsä esimerkiksi pankinjohtaja Esko Ollilan tulevana keskuspankin johtajana, haluan muistuttaa, että juuri hän on ollut pankkien riskien seurannasta vastannut linjajohtaja keskuspankissa. Tähänastista toimintaa esimerkiksi tapaus SKOPin valossa tuskin voidaan pitää erityisenä meriittinä.

Kolmas oleellinen kysymys kuuluu: Miksei pankkeja pakotettu kartuttamaan omia vakuusrahastojaan pankkien lihavina vuosina. Samalla ne olisivat sitoneet myös liikalikviditeettiä ja jarruttaneet luottoekspansiota. Pankeilla itsellään ei tietenkään ollut siihen intressiä, koska ne tietävät, että Suomen Pankki vastaa niiden toimista sataprosenttisesti kaikissa oloissa. Mutta vielä kerran: Mikseivät rahaviranomaiset vaatineet pankkien omien vakuusrahastojen kartuttamista pankkien lihavina vuosina?

Neljäs seikka koskee rahamarkkinoiden liberalisointia ja pääomaliikkeiden vapauttamista, joita jälkiviisaat niin herkästi parjaavat. Niihin olisi tuskin liittynyt kovin dramaattisia ongelmia, jos rahapolitiikka ja finanssipolitiikka olisivat olleet koordinoituja. Mutta onnistuminen olisi edellyttänyt kireätä finanssipolitiikkaa, jota Suomessa on ilmeisen mahdotonta toteuttaa. Ainakaan valtiovarainministeri Esko Ollila ei onnistunut kiristämään verotusta 1980-luvun puolivälissä, silloin kun sitä juuri olisi tarvittu.

Itse muistan hyvin, kuinka keskuspankkia päinvastoin tuolloin arvosteltiin siitä, että se vapauttaa rahamarkkinoita liian hitaasti ja liian kapea-alaisesti. Suomen Pankkia syytettiin jopa siitä, että se holhoaa kotitalouksia, kun se ei sallinut niiden ottaa ulkomaisia luottoja. Viimeistään viime syksyn devalvaation jälkeen kaikki voivat olla tyytyväisiä, ettei kotitalouksille ollut aiemmin avattu valuuttaluottohanoja.

Moni kepun kansanedustaja on vaatinut Suomen Pankin aseman uudelleenarviointia tarkoituksena alistaa se hallituksen pankiksi. Näitä ääniä on kuulunut myös demaripiireistä muun muassa ed. Antero Kekkosen puheissa. Mielestäni rahapolitiikka ja keskuspankkipolitiikka ovat liian vaativia annettavaksi kotikyliensä etuja ajavien poliitikkojen käsiin. Tästä uhkakuvasta on jo tarpeeksi näyttöä tämän hallituksen kaudelta.

Ensinnäkin kepuvetoinen hallitus pakottaisi Suomen devalvoimaan kerran vuodessa.

Toisekseen kyläpoliitikot tekevät aluepolitiikkaa kaikkialla. On esitetty vaatimuksia alueellisesta rahapolitiikasta ja Suomen Pankin haarakonttoriverkoston säilyttämisestä aikana, jolloin sille ei enää ole tehtäviä.

Kaiken huipuksi nykyinen hallitus on sotkenut aluepolitiikan jo suhdannepolitiikkaankin. Tilanteessa, jossa Suomessa haetaan konkurssiin 24 yritystä joka arkipäivä eli siis yksi konkurssi joka tunti, on täysin käsittämätöntä, että hallitus sekoittaa aluepolitiikan suhdannepolitiikkaan ja kohtelee yrityksiä eriarvoisesti riippuen siitä, missä ne sijaitsevat. Uudellamaalla konkurssiyritysten osuus kaikista yrityksistä on 5,5 prosenttia, kun vastaava luku esimerkiksi Pohjois-Karjalassa on vain 2,5 prosenttia ja Lapin läänissäkin vain 3,4 prosenttia. Kuitenkaan viime vuoden 500 miljoonan markan suhdannelainapotista ei myönnetty penniäkään Etelä-Suomen yrityksille. Kuluvan vuoden lisäbudjetissakin niille on varattu vain 200 miljoonaa markkaa, ja senkin suhteen pääkaupunkiseudun yritykset jätetään nuolemaan näppejään. Suhdannelainat olisivat kuitenkin huomattavasti terveempi tapa hoitaa työttömyyttä kuin työttömyyskorvausten maksaminen ja sitä paitsi huomattavasti edullisempi tapa myös valtiolle.

Toiset kyläpoliitikot taas ovat jatkuvasti vaatimassa talouteen lisää elvytystä tajuamatta lainkaan, että Suomen valtio on ollut viimeiset kymmenen vuotta Euroopan elvyttävin. Valtion menojen reaalikasvu viime ja tältä vuodelta yhteensä tulee ylittämään 20 prosenttia.

Se, ettei Suomen Pankki poliittisten paineiden takia antanut korkojen nousta ajoissa vuoden 1991 kesällä ja syksyllä, osoitti, että keskuspankki kuunteli liikaakin hallitusta ja siksi ajauduttiin pakkodevalvaatioon.

Näkemykseni on siis se, että keskuspankkia ei tule missään olosuhteissa alistaa hallituksen pankiksi. Keskuspankin on oltava mahdollisimman itsenäinen. Vain siten voidaan taata edellytykset linjakkaan rahapolitiikan harjoittamiselle. Vertailun vuoksi kannattaa katsoa esimerkiksi Saksaa, jossa Bundesbank on saanut arvostusta ja uskottavuutta nimenomaan itsenäisyytensä ansiosta. Talouden lamaa on turha käyttää tekosyynä keskuspankin itsenäisyyden rajoittamiseen ja poliittisten valtapyrkimysten ajamiseen. Sitä paitsi tulevissa EY-kuvioissa keskuspankit ovat sitä vahvemmilla, mitä itsenäisempiä ne ovat. EY:ssä keskuspankeilta suorastaan edellytetään itsenäisyyttä.

Arvoisa puhemies! Vallitsevassa tilanteessa valtion vakuusrahaston perustaminen on välttämätöntä tallettajien säästöjen turvaamiseksi, mutta valtion roolin pitäisi olla siinä vain tilapäinen. Toisin sanoen valtion tulisi irroittautua vakuuksien turvaamisesta sitä mukaa, kuin pankit nousevat jaloilleen, jos ne nyt nousevat. Normaalitilanteessa vakuuksien turvaaminen pitäisi ensisijaisesti olla pankkien omalla vastuulla. Hallituksen esityksessä korjataan toki myös pankkien omien vakuusrahastojen pahimpia epäkohtia, mikä sinänsä on tietysti ok, mutta kokonaisvastuu jää kuitenkin valtion kannettavaksi.

Valtion vakuusrahaston perustamisessa ja pankkien pelastuspaketissa on samat heikkoudet: Valtion tekemä pääomasijoitus on riskisijoitus, johon ei liity automaattista päätösvaltaa. Toiseksi: omistajat pääsevät täysin vastuusta. Kuitenkin pankkien omistajilla olisi ollut tilaisuus puuttua esimerkiksi vuosikokouksissa pankkinsa ja sen toimivan johdon toimiin, mikäli he eivät olisi hyväksyneet valittua linjaa. Kun he kerran ovat sallineet hulvattoman menon jatkua, heidän täytyy myös silloin osallistua vastuun ottamiseen.

Viime istunnossa ihmettelin lakiesityksen pikaisen silmäilyn perusteella vakuusrahastojen sekavaa päätöksentekojärjestelmää. Korjaan nyt käsitystäni. Kiireessä sekoitin valtion vakuusrahaston ja pankkien omien vakuusrahastojen termit, vika ei siis ollut esityksessä.

Yksi vakuusrahaston kriittinen kohta on myös se, miten se rahoitetaan: tietysti ottamalla lisää velkaa. Tilanteessa jossa Suomi kantaa maailmantilastojen kyseenalaista kunniaa olla ykkönen sekä valtion velanottovauhdilla että luottokelpoisuuden laskulla mitattuna, lisävelan otto on venäläisen ruletin pelaamista. Velkaantumisen dramaattisuutta voi kuvata parilla faktalla.

1) Viime vuonna euromarkkinoilla otetuista kaikista valtioiden velkamääristä Suomen osuus oli peräti 25 prosenttia.

2) Jos nyt tiedossa oleva kuluvan vuoden valtion rahoitusalijäämä rahoitettaisiinkin verojen korotuksilla — velanottohan merkitsee veronkorotusten siirtämistä tulevaisuuteen — tuloverojen kaksinkertaistaminenkaan ei riittäisi sen rahoittamiseen. Näistä suuruusluokista on siis nyt kysymys.

Kriittinen kohta on myös vakuusrahaston kokonaistaloudellisissa vaikutuksissa. (Ed. Aittoniemi: Mikä on johtopäätös?) Systeemihän toimii niin, että valtio ottaa lainaa laskemalla

liikkeelle obligaatioita voidakseen sijoittaa lainaamansa rahat pankkeihin. Kansa puolestaan ostaa näitä valtion papereita. Mutta koska raha ei kuitenkaan kasva sukanvarsissa, ihmiset tyhjentävät talletustilejään samalla määrällä, minkä sijoittavat obligaatioihin. Kotimaasta otettujen luottojen nettovaikutus on siten tavallaan plus miinus nolla. Erona on vain se, että talletustileillä pankit maksaisivat tuolle rahalle korkoa 4—7,5 prosenttiin — mitä ne korot nyt ovatkin — kun nyt vakuusrahastotapauksessa valtio joutunee maksamaan siitä vähintään 11 prosenttia. Lopputuloksen kustannukset eli rahan siirron pankin taseessa erästä toiseen eli talletuksista vakavaraisuuden puolelle maksaa siis valtio. Ei ihme, jos tämä operaatio kuulostaa hölmöläisten täkinpaikkaukselta.

Arvoisa puhemies! Tämä maa ja sen talous ei toivu, ellei pikaisesti saada aikaan radikaaleja rakennemuutoksia, ja niiden tekemiseen istuvalta hallitukselta puuttuu kyky.

Puhetta ryhtyy johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en tiedä tarkalleen, mitä ed. Luukkainen tarkoittaa kyläpoliitikoilla. Jos hän tarkoittaa kansanedustajia, niin täällä on paljon johonkin määrättyyn kysymykseen erikoistuneita, hallituksessa on ministereitä, jotka erikoistuvat aloilleen, ja Suomen Pankissa on pankinjohtajia, jotka erikoistuvat.

Siitä huolimatta että en tiedä, mitä edustaja tarkoitti, minusta hän hyvin oivalsi sanoessaan, että ei vain Suomen Pankissa, vaan maan hallituksessakin tarvitaan aivoja. Näin hän äsken sanoi, ja minä yhdyn myös siihen, että pääjohtaja Kullbergin ero oli paikallaan. Sitä on kauan odotettu, kauan toivottu.

Mutta kysymään jään, luuleko joku, että pääjohtaja Kullberg on yksin ratkaissut ne kysymykset, jotka Suomen Pankissa on ratkaistu. 80-luvun puolivälissä silloinen hallitus, sen jälkeen Holkerin hallitus ja nyt Ahon hallitus tietääkseni ovat siunanneet ja hyväksyneet asiat ja tukeneet pankinjohtaja Kullbergia kaikissa ratkaisuissa. Siksi jään odottamaan, milloin tulee seuraa Kullbergin erolle.

Tiedän, että pankkivaltuusmiehet ovat tärkeässä asemassa, ja mielenkiintoista olisi kuulla, miten pankkivaltuusmiehet ovat reagoineet pääjohtaja Kullbergin politiikkaan. En ole kuullut kuin ed. Seppäsen protestoivan. Saattaa olla muitakin, mutta sanon, että minä en ole kuullut, tässä vain kyselen.

Ed. Ivari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunta on aloittamassa sellaisen lakiesityksen käsittelyä, jonka tarkoituksena on pelastaa pankit ja Suomi rahoituskriisiltä. Samaan aikaan hallitus ja sen pääministeri etunenässä ja pääsyyllisenä on itse sekoittanut Suomen rahamarkkinat täysin tavalla, josta ed. Luukkainen puhui: markkinakorkojen nousu, valuuttapako. Pelkäänpä pahoin, että ed. Laine ei kuule pankkivaltuusmiesten kannanottoja tässä istunnossa, koska pankkivaltuusmiehet joutuvat kokoontumaan kello 14 tämän hyvin vakavan kriisin takia.

Pääministeri Aho on ryhtynyt etsimään syyllisiä ja keittänyt sellaisen sopan, jonka seurauksia on kohta mahdoton enää korjata. Hallitus on täydellisessä uskottavuuskriisissä, josta kertoo osaltaan myös hallituksen toisen vahvan ministerin purkaus tämän päivän Ilta-Sanomissa. Ministeri Viinanen sanoo, että tämä hallitus on jo hukannut etsikkoaikansa talouden tervehdyttämisessä. Tällä menolla hallituksella on jäljellä enää —anteeksi puhemies — pirun vähän aikaa. Ruma sana oli suoraan ministeri Viinaselta. Uskottavuuskriisiä ei nykyinen hallitus kykene enää korjaamaan. Hallituksen on tehtävä johtopäätökset ja erottava.

Ed. Lipponen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pankkien kriisi johtuu siitä, että 80-luvulla varsinkin elettiin muuttuneessa ympäristössä niin kuin ennenkin. Pankkien kustannukset jäivät ennalleen, eikä niitä tähän päivään mennessä ole kyetty karsimaan. Jos katsoo pankkien edellytyksiä selviytyä tästä kriisistä, niin ainoastaan rajulla kustannusten leikkauksella ne voivat kriisin yli mennä. Mutta aivan samalla tavalla myös hallitukset ovat eläneet niin kuin ei mitään olisi tapahtunut ympäristössä. Sen vuoksi tämä näytelmä on arvoton, jossa on nyt sitten saatu Suomen Pankin pääjohtajasta uhrilammas.

Politiikassa pitää vastuuta kantaa näistä asioista. Tämä koskee niin hallitusta kuin oppositiotakin tässä keskustelussa. Minä en näe täällä kovin paljon tyytyväisiä naamoja, ed. S-L. Anttila, en näe ed. Seppästä tässä salissa, eikä ed. Lainekaan näytä kovin tyytyväiseltä. Nyt on harjoitettu poltetun maan taktiikkaa, ja sitä on

tehnyt nimenomaan hallitus ja sen taustavoimat MTK:ssa. Tässä on tulos! Mitään muuta mahdollisuutta ei ole kuin se, että hallituksessa tehdään johtopäätöksiä. Se on ainoa ratkaisu. Hallitus on järjestänyt näennäisnäytelmiä, niin kuin Hanasaaren kokous, josta ei ole mitään jäänyt käsiin, ja nyt olemme tässä kriisissä. Ehkäpä vähän apua olisi siitä, että saataisiin nainen töihin.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luukkainen totesi mm., että kun on vaadittu Suomen Pankin pääjohtajan eroa, niin tarkoituksena on ollut poliittisen valtapyrkimysten toteuttaminen. Minä kiistän tämän ainakin omalta osaltani jyrkästi. Päinvastoin olen vaatinut, että Suomen Pankkiin pitää saada ei suinkaan nyt siellä olevia poliittikkojen eläkevirkoja täynnä oleva johtokunta vaan henkilöt, jotka omaavat tämän maan parhaat aivot raha- ja talouspolitiikan alueella. Sinne tarvitaan nimenomaan ammatti-ihmisiä, asiantuntijoita. Minusta yksi suuri syy tilanteeseen on juuri se, että pankki on ollut poliitikkojen eläkepaikka taikka uusi ponnahduslauta. (Ed. Hämäläinen: Koskeeko tämä entistä pääjohtajaa?) —Pääosiltaan, on siellä toki sitoutumattomiakin johtajia.

Edelleen ed. Luukkainen piikitteli pankinjohtaja Ollilaa, ettei pystytty verotusta kiristämään 80-luvun puolivälissä. Olisin todella odottanut, ed. Luukkainen, että olisitte ollut siinä mielessä rehellinen ja todenneet, että kyllä vuoden 1985 jälkeenkin on tehty virheitä talouspolitiikassa. Se olisi pitänyt myöskin sanoa avoimesti julki, sillä verotuksen kiristämiseen ei kyetty silloinkaan, kun sinipunahallitus maata hallitsi. Silloin sitä olisi pitänyt tehdä, kun elettiin korkean noususuhdanteen aikaa.

Nyt ei pidä kerta kaikkiaan syyllisiä hakea. Tämä maa on sellaisessa tilanteessa, että nyt pitäisi lähteä ottamaan ja kantamaan vastuuta ja tehdä päätöksiä, joilla me pelastamme sen, mikä vielä pelastettavissa on.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ihmetyttää, miksi ed. Luukkainen on pyrkinyt eduskuntaan, kun hän vaatii vallan keskittämistä Suomen Pankille ja eduskunnan syrjäyttämistä. Ehkä hän onkin pyrkinyt eduskuntaan nimenomaan sen takia, että hän voisi omalta osaltaan edesauttaa eduskunnan tekemistä tarpeettomaksi.

Suomen taloudellisen katastrofin keskeinen tekijä on ollut Suomen Pankin ajama linja. Ongelmana on nimenomaan se, että eduskunta ei ole ollut isäntä omassa talossaan eikä Suomen Pankissa, vaikka se on eduskunnan pankki ja eduskunnan olisi tämä asia pitänyt hoitaa. Poliittinen vastuu kuuluu viime kädessä eduskunnalle, ed. Lipponen. Jos hallitukset eivät osaa tehdä johtopäätöksiä, niin eduskunnan olisi se tehtävä, mutta tämäkään eduskunta ei ole halunnut sitä tehdä. On monta kertaa yritetty, että eduskunta kantaisi lopullisen vastuun ja toteaisi, että hallitus ei pysty tehtäviään hoitamaan.

Ed. Lipponen haluaa vielä Thatcherin ja Cressonin seuraajaksi Suomen Pankin johtajan Sirkka Hämäläisen, jotta hän voisi osoittaa, että naisista ei ole päättäjäksi. Pitää katsoa, minkälaisia naisia millekin paikalle laitetaan.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luukkainen käytti poikkeuksellisen asiantuntevan ja monilta osin hyvin perustellun puheenvuoron. Kun hän esimerkiksi kiinnitti huomiota kansainvälisten ja kotimaistenkin sijoittajien käyttäytymiseen tässä tilanteessa ja siitä seuranneeseen korkotasoon dramaattiseen nousuun tänään, niin on pakko todeta hyville hallituskumppaneille, että jos keskustalle ja pääministerille oli välttämätöntä tässä tilanteessa löytää syntipukki talouden tilanteeseen, niin se olisi toki pitänyt voida tehdä muulla tavoin kuin tällaisella julkisella manööverillä, joka nyt on nähty. Lasku tästä tuli Suomelle ja sen kansantaloudelle aivan liian kalliiksi. (Ed. Tuomioja: Milloin kokoomus tekee johtopäätöksensä?)

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luukkainen puhui monessa suhteessa asiaa, jos kohta aivan liian sivistynein sanakääntein. Kyllä tämä hallitus joutaa mennä kerta kaikkiaan. Suomen talous on sellaisessa rapakunnossa, eikä mitään ole pystytty tekemään eikä mitään halutakaan edes tehdä muuta kuin syntipukkeja etsiä. Kyllä osavastuun saa ottaa myös oppositio, me, jotka saimme aikaan sen, että hallituksen leikkaukset epäonnistuivat tältä vuodelta.

Sen sijaan kun ed. Luukkainen puhui kyläpolitiikoista, niin haluaisin sanoa, että minä kuulun kyläpolitiikkoihin. Minä kysyn ed. Luukkaiselta: Jos kunnan ainoa yritys menee konkurssiin ja jää 500 työtöntä ja jos yritys täällä Helsingissä menee konkurssiin ja tulee 500 työtöntä, niin kummalle hän olisi valmis antaa suhdannelainaa, sille ainoalle yritykselle, joka antaa kehitys-

alueen kunnalle työpaikkoja vai Helsingin yritykselle? Täällä on kyllä työpaikkoja toistaiseksi.

Ed. O. Rehn (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Luukkaisen sinänsä ansiokas puheenvuoro sisälsi juuri yhtä paljon itsekritiikkiä kuin hänen entisen esimiehensä, pääjohtaja Kullberginkin toiminta on viime päivinä osoittanut. Nyt ei ehkä tarvittaisi käsittelyssä olevaa lakia, jos Suomen Pankki olisi aikoinaan riittävän pontevasti vaatinut silloisilta hallituksilta vakuusrahastojen kartuttamista ja esimerkiksi spekulatiivisten finanssisijoitusten kieltämistä silloin, kun rahamarkkinat vapautettiin vuosien 1986—87 kieppeillä. Sinänsä en tietenkään kiellä minkään edellisen hallituksen vastuuta talouspolitiikan konkurssista, josta ed. Lipponenkin pätevästi puhui.

Mitä tulee hallituksen päättämättömyyteen, jos katsotaan sen valossa, mitä Hesariin vuodatettu Imf:n eli Kansainvälisen valuuttarahaston raportti edellytti, oikeastaan lähes kaikki sen sisältämät toimenpiteet on joko jo päätetty tai saatettu liikkeelle, ei kylläkään työttömyysturvan leikkausta, eikä ole esimerkiksi työmarkkinoilla päästy riittävän pitkälle kustannusten leikkaamisessa, mutta sitähän oppositio ei ole erityisemmin edesauttanutkaan omalla toiminnallaan.

Pakko on myös todeta hyvälle hallituskumppanille kokoomukselle, että ei olisi pahitteeksi, jos hallitusta hitaudesta arvostellut valtiovarainministeri toisi rapsakammin esityksiä eduskunnan päätettäväksi. Voisimme päästä hieman paremmin asioissa eteenpäin.

Päätteeksi on todettava, että nyt Suomen Pankki tarvitsee nopeasti uuden pääjohtajan, jotta luottamus voi palautua. Ei haittaa, vaikka entinen on hyllyllä odottamassa eläkkeelle siirtymistä. Sama on tilanne Bundesbankissa, jossa käytännössä varapääjohtaja Tietmeyer johtaa pankkia, vaikka pääjohtaja Schlesinger vielä vuoden verran siellä taitaa istuakin. Jos rouva X tai vastaava nimitetään ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Puhuja: ... markkinat rauhoittuvat nopeasti.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen monessa asiassa samaa mieltä ed. Luukkaisen kanssa. Kun hän kaipasi aivoja hallitukseen, voisin todeta, että aivoja on siellä mutta niitä ei käytetä kovin tehokkaasti tällä hetkellä. Keskustan venkoilu ja valtapolitiikka alkaa olla niin vahingollista maalle ja sen taloudelle, että joitakin muutoksia varmasti toiminnassa tarvitaan. Siitä en ole varma, auttaako uuden hallituksen nimittäminen tässä vaiheessa. Sekin on tietysti hankala kysymys tällä hetkellä. Mutta sen sijaan, kun puheenjohtaja Sundqvist eilen esitti julkisuudessa, että nyt tarvittaisiin opposition ja työmarkkinajärjestöjen kanssa käytävää asiallista neuvottelua, jossa pohditaan, miten tässä asiassa päästään eteenpäin, siihen varmasti alkaa olla aihetta.

Mutta keskustan halu etsiä koko ajan syntipukkia ja väistää omaa vastuutaan on sellainen asia, jota on syytä täälläkin arvostella. Emme taloudellisesta katastrofista selviä sillä, että järjestetään keskustan johtamia seminaareja, joissa muilta kysellään, miten ongelmat on hoidettava. Hallituksen on itse löydettävä ratkaisut ja tuotava ne nopeasti myös eduskunnan käsittelyyn.

Ed. M. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Luukkainen vaati rakennemuutosta Suomeen. Holkerin hallitus sanoi olleensa rakennemuutoshallitus. Se ei sitä ollut. Tämä hallitus näyttää siihen pystyvän. Aiemmin suljettu sektori toimi Suomessa talouspolitiikan ja työllistämisen veturina. Palveluvetoinen Suomi todella työllisti, mutta se maksaa Suomelle liian paljon. Vientiteollisuus on se sektori, jolla pitää hankkia rahat tähän maahan hyvinvoinnin ylläpitoon. Vientiteollisuus tuottaa taas vähän verotuloja. Palvelut tuottaisivat taas paljon. Kaikki se väli meidän täytyy tänä päivänä kattaa lainanotolla, mihin ed. Luukkainen ansiokkaasti kiinnitti huomiota.

Mutta kun kaivataan päätöksiä, mitähän ne mahtaisivat olla? Miten valtioneuvosto voisi vaikuttaa työmarkkinoihin? Miten valtioneuvostolla on toimivaltaa markkinakorkojen hintaan? Miten valtioneuvosto voi vaikuttaa kysyntään ulkomailla? Nämä ovat kaikki sellaisia tekijöitä, joihin kerta kaikkiaan millään hallituksella ei ole toimivaltaa. Sen takia täytyisi tehdäkin johtopäätökset, mitä pitäisi tehdä: säästölakeja lisää, samanlaisia säästölakeja, joita oppositio vastusti viime syksynä ja lisäsi näin ollen velanoton tarvetta, lisäsi ja syvensi kriisiä.

Kokoomuksen taholta uskoteltiin, että EY-jäsenhakemuksen jättäminen korjaa kansantalouden ongelmat. Ei se korjannutkaan. Nyt kokoomuksella on ainoa ehdotus, että äkkiä ydin-

voimapäätös. Silläkö maan kansantalous pannaan kuntoon?

Kun ed. Taina kaipaa uskottavuutta, luulisin, että valtiovarainministeri Viinanenkin voisi vaikuttaa talouspoliittiseen uskottavuuteen. Sanon kokoomukselle, että näyttää siltä, että kokoomuksella on kakat housuissa talouspolitiikassa. Siellä on suurin paniikki.

Ed. Luttinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tarkoituksenani oli vastata ed. S-L. Anttilalle, ja teenkin sen, vaikka hän ei ole paikalla. Ed. S-L. Anttila näet hyvin voimakkaasti vetosi siihen, että Suomen Pankissa pitää olla pääjohtajana sitoutumaton henkilö, jotta Suomen Pankin politiikka olisi uskottavaa. Kun siellä on ollut sitoutumaton pääjohtaja Kullberg, miten ed. S-L. Anttila voi tällaisia väitteitä esittää, kun keskusta pääministerin johdolla käy sitoutumattoman pääjohtajan kimppuun julkisesti ja aiheuttaa tilanteen, joka on koko kansantaloudelle ja kaikille suomalaisille erittäin kallis ratkaisu? Todella hämmästyttävää puhetta!

Kun ed. S-L. Anttila kävi sitoutumattomuuden puolesta kamppailua ja arvosteli poliittisia johtajia Suomen Pankissa, hän ei osoittanut kuitenkaan sitä henkilöä, joka hänellä tuntuu olevan erityissuojeluksessa Suomen Pankissa, millään tavalla nimeltä. Miksi hän ei kohdistanut arvostelua keskustalaisiin sitoutuneisiin pankinjohtajiin, jotka ovat tehneet samalla tavalla virheitä kuin muutkin pankinjohtajat niin Suomen Pankissa kuin muuallakin?

Tämän hallituksen ongelma on se, että siihen ei enää luoteta sen paremmin ulkomailla kuin kotimaassakaan. Sen vuoksi toivoisi, että kokoomus tekisi johtopäätökset vihdoin viimein ja lähtisi moisesta hallituksesta. Ei siitä kerta kaikkiaan mitään tule.

Ed. Jaakonsaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Sirkka-Liisa Anttilan puheenvuoron johdosta, kun hän kaipasi parhaita aivoja ja parhaita virkamiehiä nyt vastuuseen. Minusta se kertoo aika merkittävällä tavalla politiikan rappiosta varsinkin, kun se puolue, joka kaikkein hanakimmin virkoja täyttää, nyt huutaa apuun sitoutumattomuutta.

Mutta tämä ei ole ydinkysymys, eikä kysymyksen ydin ole siinä, ettei hallituksessa olisi Suomen parhaita tyttöjä ja poikia, vaan kysymys on linjasta, siitä että Suomen Pankki on linjassaan epäonnistunut. On aivan oikein, että Kullberg on nyt tehnyt johtopäätöksen, mutta myös hallitus on linjassaan epäonnistunut. Sen takia täysin looginen ja oikeudenmukainen johtopäätös olisi se, että myös hallitus eroaisi. Työttömyys on kasvanut, kansalaisten verotus on kiristynyt, kaikki nämä syventävät lamaa, ja on jouduttu pakkodevalvaatioon ja pankkien pakkoelvytykseen. Tämä kertoo siitä, että hallitus on myös epäonnistunut talouspoliittisessa linjassaan.

Suomi on muuten siirtynyt enemmistöparlamentarismiin, ed. Markku Laukkanen. Hallitus voi tuoda eduskunnalle esityksen ja viedä hallituksen enemmistöllä esityksensä läpi, jos se vain pääsee yksimielisyyteen ja jos se niin haluaa.

Mitä tulee työmarkkinajärjestöihin, kyllähän tämä hallitus on tehnyt itse asiassa kaikkensa suututtaakseen, nöyryyttääkseen ammattiyhdistysliikettä. On aika vaikea kuvitella, että ammattiyhdistysliike kaiken tuon nöyryyttämisen jälkeen olisi kovin yhteistyökykyinen, mitä se ihme ja kumma on.

Minusta puntit ovat hallituksen ja opposition välillä sillä tavalla tasan, että hallitus on pystynyt osoittamaan, että kaikki virheet ovat johtuneet edellisestä hallituksesta, ja oppositio on pystynyt osoittamaan, että hallitus ei ole edes vuoden aikana pystynyt mihinkään. Sen takia minusta on reilua ja realistista ajatella niin, että todellakin aletaan vakavasti miettiä politiikan linjanmuutosta.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen parjaamalla Suomen Pankin johtokunnalla on talouspolitiikassaan ollut täsmälleen sama linja kuin hallituksella. Erona on ollut vain se, että hallitus on ollut kykenemätön toteuttamaan sitä linjaa. Se ei ole pystynyt tekemään päätöksiä. Se on ollut sisäisesti ristiriitainen, ja siltä puuttuu selvä strategia tähän tilanteeseen. Juuri tähän Kansainvälisen valuuttarahaston missio, joka oli Suomessa, myös kiinnitti huomiota. Hallituksen politiikka sai Kansainväliseltä valuuttarahastolta murskaavan tuomion ja selvän epäluottamuslauseen. Jos mistä tahansa kansalaisten joukosta Suomessa otettaisiin 200 hengen satunnaisotos, siltäkään hallitus ei tulisi saamaan luottamuslausetta. Ainoastaan eduskunnasta löytyy vielä 200 kansanedustajaa, joiden joukossa hallituksella on tähän mennessä ollut enemmistö.

Epäluottamuslauseen hallitukselle antoivat tänään myös markkinat, ne joihin hallitus on sanonut luottavansa. Markkinakorot ovat nousseet ennätyslukemiin, ja valuuttapako alkoi välittömästi. Hallituksen tulee tehdä johtopäätökset siitä, että sillä ei todellakaan ole luottamusta missään muualla kuin eduskunnassa omien hallitusryhmiensä joukossa.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Sirkka-Liisa Anttilan vastauspuheenvuoron johdosta, jossa hän jollakin tavoin totesi, että edellinen hallitus ei ollut uskaltanut nostaa korkoja. Mutta valitettavasti on todettava, että varmasti eduskunnan pöytäkirjat kertovat sen, millä tavoin keskustapuolue mukaan lukien ed. Sirkka-Liisa Anttila oli arvostelemassa hallitusta niistä vähäisistä veropoliittisista muutoksista, joita se teki. Arvosteltiin nimenomaan siitä, että silloin oli kiristetty liikaa verotusta. Aavistuksen verran silloin kiristettiinkin sitä. Mutta se politiikka, jota keskusta nimenomaan oppositiossa ollessaan harjoitti, oli nimenomaan tyypillistä arvostelua, ja sanottiin, että hallitus hoitaa. Onko tämä nyt sitten todella sitä vaihtoehtopolitiikkaa, jota runsas vuosi sitten kentälle esitettiin? Nyt ihmiset saavat tuntea, mitä todellisuudessa tarkoitettiin.

Herra puhemies! Jotenkin tuntuu oudolta, että pääministeri Aho järjesti tällaisen näytelmän, ikään kuin huomio kiinnitettäisiin sellaisiin asioihin, jotka eivät koskettaisi ihmisiä. Tämä tulee erittäin kalliiksi kansalle, ainakin niiden uutisten perusteella, joita vajaa tunti sitten kuulin ja joihin ed. Luukkainen viittasi.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Zyskowiczin kanssa samaa mieltä siitä, että pääministeri on pelannut halpaa julkisuuspeliä. Hän ei koko kaudellaan ole tuntunut saavan aikaan mitään neuvotteluissa ylipäätään minkään tahon kanssa, olipa kysymyksessä ay-liike, MTK, Suomen Pankki, eduskunnan oppositio. Hän on ennenkin järjestänyt tällaisia näytelmiä, joiden päätarkoitus ilmeisesti on luoda mielikuva siitä, että hän tekee jotakin.

Minusta on erittäin ikävää, että tämän valtakunnan johdossa tuntuu leviävän paniikkimieliala, jossa kaikki tuntuvat olevan kaikkein eniten huolissaan omasta julkisuuskuvastaan. Kesällä salissa vasemmisto-oppositio haukkui tuoreen hallituksen. Hallitus haukkui edellisen hallituksen. Nyt pääministeri haukkui Suomen Pankin johdon. Ministeri Rehn haukkuu naisministerit nynnyiksi. Valtiovarainministeri Viinanen haukkuu muun hallituksen saamattomaksi. Kukaan ei näytä haluavan tunnustaa omaa vastuutaan siitä, missä olemme ja minne meidän pitäisi mennä.

Voi olla, että pääministerin peli tehoaa osaan suomalaisesta yleisöstä, mutta aivan ilmeisesti se ei tehoa esimerkiksi kansainvälisiin talousasiantuntijoihin, mikä on nyt näkynyt korkomarkkinoilla. Toisin sanoen pääministeri on nähdäkseni omaa julkisuuskuvaansa ylläpitäessään itse asiassa aiheuttanut suurta vahinkoa koko maalle.

Ed. Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan viime päivien pelistä tai näytelmästä, se mitä minä olen nähnyt ja minkä ilmeisesti markkinat ovat nähneet, oli se tv-esiintyminen, jossa pääjohtaja Kullberg tuli, oliko se toissa iltana, esille hyökäten voimakkaasti hallitusta ja pääministeriä vastaan pääministerin ollessa ulkomailla. Minusta siitä käynnistyi tämä kriisi. Ei sitä käynnistänyt pääministeri Aho, vaan pääjohtaja Kullberg, joka varmasti näin esiintyessään tiesi, mihin se esiintyminen johtaa.

Imf:n raportin tärkein johtopäätös on se, että julkisia kuluja on nopeasti karsittava, ja on ilmeisesti niin, että hallituksen tekemä raamipäätös ensi vuoden budjetin valmistelusta ei nyt ole riittävä, vaan sitä on pystyttävä vielä konkretisoimaan nopeammin myös tämän kevään aikana. On muistettava, että oppositio teki viime syksynä kaikkensa estääkseen merkittävän osan säästöistä (Ed. Jaakonsaari: Ei pidä paikkaansa!) silloin, kun sillä vielä valtiosäännön mukaan oli mahdollisuus käyttää määrävähemmistöään tähän. (Ed. Stenius-Kaukonen: Hallituksen olisi pitänyt neuvotella tosissaan!)

Tarvitaan myös tämä laki vakuusrahastosta ja lisäbudjetin sisältämät muut esitykset pankkimaailman vakauttamiseksi. Nyt tarvittaisiin ylipäätään malttia. Viime vuonna tehtyjen ratkaisujen seurauksena tammi — helmikuussa vientimme kasvoi 8 prosentilla. Meillä on täydet edellytykset selvitä tästä tilanteesta, mutta nyt tarvitaan edellä luettelemiani toimenpiteitä. Myös työmarkkinoiden on neuvoteltava keskenään, ei siihen tarvita aina tätä salia ja hallitusta. Kyllä työmarkkinoillakin tiedetään, että kustannuksia on pystyttävä itse karsimaan.

Enkä oikein ymmärrä ed. Jaakonsaaren puhetta ay-liikkeen jatkuvasta nöyryyttämisestä. En minä ymmärrä, mitä psykologiaa tämä on.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustajakollegojani hyvästä keskustelusta.

Ed. Laineen kysymykseen, mitä tarkoitan kyläpoliitikoilla, vastaan, että tarkoitan kyläpoliitikoilla sellaisia henkilöitä ja ryhmiä, joille oman eturyhmän etu on suurempi kuin kansantalouden kokonaisetu. Siitä tässä on kyse. Jos maa pitäisi pelastaa, niin silloin ei voi ajatella vain omaa taustaryhmäänsä.

Samaten tähän aiheeseen liittyy ed. Ukkolan kysymys siitä, miten suhtaudun siihen, jos 500 työtöntä on pääkaupunkiseudulla tai maaseudulla. Minusta jokainen työtön on samanarvoinen riippumatta siitä, millä seudulla hän on. Se on onnettomuus jokaiselle, hänelle itselleen ja hänen perheelleen, ympäristölleen, ja jokainen työtön on liikaa.

Ed. Sirkka-Liisa Anttilan toteamukseen aivoista haluan vastata, että Suomen Pankki kyllä on täynnä ammatti-ihmisiä ja kaikilla heillä käsittääkseni on toimivat aivot. Ongelmana vain on ollut se, että poliittinen johto on se, joka on tehnyt päätökset. Siinä mielessä minusta poliittinen johto on se, jota Suomen Pankissa ei tarvita.

Mitä tulee siihen, että en tässä yhteydessä puuttunut sen tarkemmin vuoden 85 jälkeen tehtyihin talouspolitiikan virheisiin, vastaan, että tapanani ei ole puhua täällä salissa samoja asioita ja samoja puheita moneen kertaan. Sinipunahallituksen olen ryöpyttänyt näistä virheistä jo aiemmin.

Vielä ed. Markku Laukkasen näkemykseen siitä, että hallitus ei pysty korkoa muuttamaan ja korkoon vaikuttamaan: ei tietenkään. Korkohan ei ole hallitukselle mikään päätösinstrumentti, mutta markkinat mittaavat hallituksen talouspolitiikan uskottavuutta. Jos markkinat eivät luota hallituksen talouspolitiikkaan, niin silloin korot nousevat, eli totta kai tätä kautta hallitus pystyy vaikuttamaan siihen, ovatko korot korkeat vai matalat.

Vielä ed. Vanhaselle, jos ehdin vastata, totean, mikä tämän keskustelun käynnisti. Sen käynnisti Aho.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Kun ed. Luukkainen äsken kohteliaasti kiitti edustajakollegoita hyvästä debatista, niin puolestani kiitän ed. Luukkaista, että hän alusti tämän hyvän debatin nyt ja myöskin viime kerralla. Viime tiistaina alkaneessa keskustelussa samoin kuin lisätalousarviokeskustelun yhteydessä monet edustajat puhuivat siitä, että pääjohtaja Kullbergin olisi syytä jättää paikkansa. Nyt tämä monien jo kauan vaatima ja odottama eroilmoitus on saatu. Mutta kyllä se pakottaa välittömästi kysymään: Entä muut? Missä viipyy ilmoitus kanssasyyllisten erosta? Sellainen käsitys, niin kuin yritin vastauspuheenvuorossani aikaisemmin todeta, että pääjohtaja Kullberg on yksin päättänyt rahapolitiikan suunnasta, pääomien sääntelyn lopettamisesta, korkopolitiikasta jne., on tietenkin väärä.

Kun tämä mielestäni vääriin arvioihin perustuva ja myös vääriin johtopäätöksiin johtanut rahapolitiikan vapauttaminen 1980-luvun puolivälissä aloitettiin, se toteutettiin yhteistyössä silloisen pääministerin Kalevi Sorsan johtaman hallituksen kanssa. Kun tätä linjaa sitten syvennettiin saman vuosikymmenen lopulla, se toteutettiin yhteistyössä Harri Holkerin johtaman hallituksen kanssa ja hyväksymänä, ja nyt tätä linjaa on jatkettu viimeksi pidettyjen eduskuntavaalien jälkeen pääministeri Ahon hallituksen johtamana ja, niin kuin olen ymmärtänyt, osittain tämän hallituksen pakottamana. Eikö siis uskottavuus vaatisi myös kanssasyyllisten eroamista tai erottamista?

No, unohdanko nämä pankkivaltuutetut, joihin jo viittasin vastauspuheenvuorossani? En unohda. Syystä voi kysyä, moniko pankkivaltuutettu on ja milloin ilmaissut eriävän kantansa vastustamalla niitä pääjohtaja Kullbergin, Suomen Pankin johtokunnan ja maan hallituksen yhteisiä linjauksia ja päätöksiä, jotka johtivat pääjohtajan eroon. Niitä pankkivaltuutettuja on vähän. Voi olla muitakin kuin ed. Seppänen, josta aiemmin täällä mainitsin. Mutta eduskuntavaalithan tämän pankkivaltuutettujen osalta ratkaisevat, ellei eduskunta itse.

Olen edellä jo viitannut siihen, että valtion vakuusrahaston perustamisen syitä on monia. On vääriin arvioihin ja johtopäätöksiin perustunut rahapolitiikan vapauttaminen ja varsinkin sen nopeus. Siitä oli seurauksena mielestäni se tolkuton lainojen tyrkyttely, jota vuorostaan seurasivat harmaan rahan markkinat, keinottelu, asuntojen hintojen kohoaminen, keinotteluvoittojen kulkeutuminen harvoihin käsiin ja voittojen sijoittaminen ulkomaille, muun muassa veroparatiiseihin. Tällöin Suomen kansaa alettiin syyttää holtittomasta elämänmenosta, kulutusjuhlasta, elämisestä yli varojensa ja säästämisen laiminlyönnistä. Rikkaille ja hyvätuloisille sekä pörssikeinottelijoille ja pääomiaan ulkomaille sijoittaneille tällaisten syytösten kohdistaminen oli paikallaan, mutta mielestäni pieni- ja

keskituloisille palkansaajille, eläkeläisille ja muille vastaaville ryhmille osoitettuna se oli kohtuuton ja väärä.

Pankkikriisi on siis seurausta monista tekijöistä. Täällä on viitattu läntiseen lamakehitykseen, idänkaupan markkinoiden romahtamiseen, kansantuotteen alamäkeen, jotka kaikki tekijät varmasti olivat vaikuttamassa pankkikriisin syntymiseen. Sellaisia ovat tietenkin myös jatkuvat konkurssit, laaja työttömyys ja kymmenientuhansien asuntovelkaisten aseman sekä lukuisten pienyritysten toimintaedellytysten huononeminen.

Kaiken tämän seurauksena pankeille alkoi muodostua luottotappioita, jotka vuorostaan asettavat pankkien vakavaraisuuden säilymisen kovalle koetukselle. Erikseen on syytä vielä todeta lähdeveroratkaisu, joka aiheutti suurta epätasa-arvoa tallettajien kesken. Rikkaat suursijoittajat pääsivät entistä edullisempaan asemaan.

Valtiovallan ensimmäiset toimet suuntautuivat SKOPin ja Tampellan pelastamiseen, joka on tähän mennessä vienyt jo 16 miljardia veronmaksajien varoja. Lisätalousarviossa hallitus ehdotti 8 miljardin sijoittamista pankkeihin valtion pääomasijoituksina, ja nyt esillä olevalla valtion vakuusrahastolla tähdätään 20 miljardin markan rahaston perustamiseen.

Veronmaksajat ja peruskorkolainojen saajat, jotka joutuivat nyt kohonneen korkorasituksen kohteeksi, kysyvät, miksi pankkien ongelmat kaadetaan syyttömien niskaan korottamalla peruskorkoa ja käyttämällä veronmaksajien varoja pankkien pelastamiseen. Kun tähän kysymykseen on pakko jokaisen tietenkin vastata, joutuu myös miettimään, millaisin ehdoin näihin toimiin voidaan suostua. Tällainen rahanjako pankeille olisi helpommin hyväksyttävissä, jos samassa yhteydessä tiukennettaisiin pankkien valvontaa ja pankkitarkastusta ja turvattaisiin valtiolle suora omistusoikeus pankeissa.

Esitys valtion vakuusrahastosta ei tässä vaiheessa merkitse suoranaisesti budjettivarojen käyttämistä pankkien tukemiseen, mutta lain mukaan sitä rahastoa tullaan kartuttamaan myös budjettivaroin. Se mahdollisuus kuitenkin on siis olemassa, jos rahaston varoja huomattavassa määrin joudutaan käyttämään vaikeuksiin joutuneiden pankkien auttamiseen. Siis budjetin kautta voidaan joutua huomattavasti varoja tänne sijoittamaan. Jos rahastolle hankitaan kaavaillut 20 miljardia markkaa rahamarkkinoilta, se merkitsee hyvin suurta lisävelkaa, josta valtio viime kädessä vastaa.

Lakiesitys vakuusrahastosta herättää kysymyksiä siitä, mikä on eduskunnan rooli rahaston toiminnan valvomisessa. Riittääkö se, että pankkivaltuutetut muodostavat rahaston hallintoneuvoston? Huomiota herättää, että lakiesityksessä on kaksi pykälää salassapitovelvollisuudesta, mutta ei yhtään säännöstä rahaston päätösten ja toiminnan julkisuudesta, esimerkiksi toimintakertomuksen laatimisesta. Lakia kirjaimellisesti tulkiten, siis tämän lakiesityksen mukaista lakia, olisi mahdollista tukea yksityisiä pankkeja ilman, että tieto siitä tulisi julkisuuteen.

Koska valtiovalta on nyt ottamassa uusia riskejä SKOPin pelastamiseen jo varatun 16 miljardin markan lisäksi lisäbudjettiin ehdotetun 8 miljardin ja vakuusrahaston perustamiseen liittyvän 20 miljardin osalta, valtiovallan tulee vastaavasti saada määräysvaltaa, osakkeita ja kiinteistöjä. Tässä säästöpankit ja liikepankit tietenkin ovat jonkin verran erilaisessa asemassa. Riskinottajan, tässä tapauksessa valtion, on voitava vaikuttaa myös pankkien hallintoon ja mielestäni myös pankkien johtajiston valintaan. Riskinottajan eli valtiovallan on saatava mahdollisuus vaikuttaa myös pankkipolitiikan sisältöön, ja tällöin on annettava sija asiakkaiden näkökulman esilletuomiseen ja oikeudenmukaisuuden toteuttamiseen.

Suurissa vaikeuksissa elävien velallisten kannalta ei ole hyväksyttävissä tapahtunut peruskoron korottaminen, mutta sen sijaan olisi oikein alentaa suurtallettajien korkoa asettamalla korkokatto.

Kun nyt ollaan syyllistämässä ne, joilla on peruskorkoon sidottua lainaa, tulisi lähteä toisenlaisesta tavoitteesta eli keinottelijoiden ja erityisesti pörssikeinottelulla suuria voittoja hankkineiden etsimisestä. Elossahan nämä keinottelijat ovat. Vaikka ainakin osa rahoista lienee Neitsytsaarella, niin eivätköhän omistajat ole täällä Suomenmaassa. Ministeri Viinanen ryhtyköön nyt etsimään kissojen ja koirien kanssa heitä.

Mielestäni on palattava ainakin jonkin asteiseen sääntelyyn. Mitkään markkinalait eivät aseta esteitä esimerkiksi sellaisen lain säätämiselle, jolla jäädytettäisiin asuntovelat ja pienyrittäjien velat vaikkapa pariksi vuodeksi, ehkä harkiten tapaus kerrallaan, käyttämällä esimerkiksi näitä vakuusrahaston varoja tarvittaessa.

Korkeakorkoisilla tileillä lienee tällä hetkellä yli 70 miljardin rahat, joista pääosa ymmärtääkseni on suurtallettajien varoja. Tuntematta nyt tarkoin kaikkia mahdollisuuksia ja edellytyksiä

päätän puheenvuoroni sellaiseen viittaukseen, että eiköhän näilläkin suurtallettajilla olisi mahdollisuus osallistua niiden maksujen kustantamiseen, jotka nyt esillä olevan lain myötä mahdollisesti muutoin ovat tulossa vielä vähävaraisimpienkin veronmaksajien harteille.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monilta osin voi yhtyä ed. Laineen puheenvuoroon, mutta eräitä asioita on syytä kuitenkin korjata, ja eräs niistä on se yleisessä keskustelussa hyvin usein esillä ollut seikka, että kaikki ne varat, mitä Suomen Pankki on käyttänyt Tampellan tukemiseen, olisivat ikään kuin kankkulan kaivoon heitettyjä. On nimittäin niin, että tässäkin tapauksessa, kuten konkurssitapauksissa usein, se joka ottaa konkurssiyrityksen hallintaansa, saa sen pesän mukana hyvin kuranttiakin tavaraa sen lisäksi, että siinä on tietysti epäkuranttia mukana. Näin tapahtuu myös Tampellan osalta, eli kyllä Tampellassakin on rahanarvoisia kohtia, ja sillä tavalla niitä sijoituksia, mikä siihen on tehty, ei missään tapauksessa voi kuvata veronmaksajien näkökulmasta kankkulan kaivoon heitetyiksi rahoiksi.

Ed. Lehtinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Laine kiinnitti täällä vielä huomiota riskeihin pankkitoiminnassa. Pankkien ja pankkitoiminnan riskeistä emme ole vieläkään saaneet tänne riittävän hyvää tietoa ja riittävän hyvää kokonaiskuvaa. Mielestäni pankkitarkastusviraston toimintaa on arvioitava uudelleen. Pankkitarkastusviraston toimintaa on tehostettava siten, että se todella toteuttaa tehtävänsä pankkien valvonnassa eikä keskity pelkästään palvelumaksujen ohjeistamiseen.

Kaipaan myös parempia tietoja pankkien riskianalyysistä hieman pidemmällä tähtäimellä. Järjestelemättömiä luottoja on jo nyt yli 40 miljardia, suoranaisia konkursseja on tulossa edelleen, kotitalouksilla on velkoja runsaasti, ja kotitalouksien maksuvaikeudet lisääntyvät edelleen etenkin sitten, kun tämä 500 päivän raja rikkoutuu ja ansiosidonnaista työttömyysturvaa ei ole enää näillä perheillä saatavissa. Tämän lain käsittelyn yhteydessä tarvitsisimme ehdottomasti myös selvityksen kokonaistilanteesta etenkin, kun näitä päätöksiä joudumme myös jatkossa tekemään, kun vaikeudet eivät lopu tähän.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Voi olla, että puheenvuoroni kriittinen sävy johti ed. Korkeaojan ymmärtämään väärin sen, mitä puhuin SKOPista ja Tampellasta. En minä kyllä sanonut, että ne rahat ovat menneet kaikki kankkulan kaivoon, vaikka itse pidän kyllä hyvin mahdollisena, että huomattava osa siitä rahasta saattaa mennä aina kankkulan kaivoon saakka. Tässä tapauksessa kuitenkin valtio on saanut nyt pankin ja kiinteistöjä eli valtiolla tai Suomen Pankilla pitäisi nyt kuitenkin olla jotain mahdollisuuksia valvoa Suomen Pankin ja ehkä siten myös veronmaksajien etuja.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Pankkijärjestelmä on ajettu kriisiin, ja sitä kautta koko kansantalouden toimintakyky Suomessa on vaarannettu. Tästä tilanteesta kantavat päävastuun ne, jotka uusliberalismin ideologian mukaisesti vapauttivat rahapolitiikan ja lopettivat siis sääntelyn. On siis aivan oikein, että tämän politiikan pääarkkitehti pääjohtaja Rolf Kullberg lähtee. Mutta yksin hänen lähtönsä ei tietenkään riitä, koska ei hän yksin ole tätä suurmullistusta, joka katastrofiin vei, ollut toteuttamassa, vaan pankin johdossahan istuu mm. kaksi edellisten hallitusten pääministeriä, joiden kaudella tämä uusliberalismin ideologia läpivietiin.

Herra puhemies! Nyt tarvitaan pankkijärjestelmän tervehdyttämistoimia ja muutosta koko viimeisten 5—6 vuoden rahapolitiikkaan. Ja kun lähdetään uudelle linjalle, minun mielestäni pitää palata aika paljon entisille linjoille. Sen linjan edustajaksi tarvitaan myös tätä uutta linjaa edustava henkilö.

Liikkuu tietoja, että pääjohtajaksi olisi tulossa Hämäläinen. Hänen johdollaan tämä monetaristinen linja ei taatusti muutu, sillä hän on kaikkien suomalaisten fryckmanien äiti, jos tällaista vertausta saa käyttää. Eli jos hänestä pääjohtaja tulee, voi odottaa vain vielä raaemmin sen suuntaista toimintaa, joka leikkaa suomalaisen yhteiskunnan huono-osaisten toimeentuloa entisestäänkin. Viime kädessä ja loppujen lopuksi pelkään näin käyvän, koska olen seuraillut puheita, kirjoituksia ja lausuntoja: Kovuutta tulee vain lisää. Tätä kautta saatettaisiin joutua ojasta allikkoon, jos se enää on mahdollista.

Minä olen sitä mieltä, että pitää palata niin kuin ed. Lainekin jo totesi tietyn asteiseen yhteiskunnan harjoittamaan sääntelyyn. Se on rakentunut itse asiassa vuosisatojen aikana, ja on aika omalaatuista, että sitä pidetään pahana. Se syntyy sitä varten, ettei täysin heittelehtivä markkinoiden toiminta pääse tekemään tuhoamaan itseään. Sitä vartenhan sääntely syntyi ja synny-

tettiin, suojelemaan itse asiassa sitä, mikä siellä perustalla on, eli markkinoita. Täysin sääntelemätön markkinatalous loppujen lopuksi tuhoaa itsensä, missä tilanteessa me nyt alamme olla. (Ed. Ollila: Mikähän talous se nyt on itsensä tuhonnut?) —No, kyllä tässä ollaan menossa nyt katastrofia kohti. Kyllä tässä tietysti on oppia saatu joka suunnalla. Markkinahevosta ei pidä jaloista kahlita, mutta ei sitä pidä päästää myöskään aisoista irralleen. Tämä oppi on nyt saatu ja toivon mukaan opittaisiin.

Esimerkiksi juuri on tullut tieto, että pääomia lähtee pois maasta. Niitä sanotaan markkinavoimiksi, mutta ne ovat nämä yrityksien rahoitusjohtajat, jotka taas keikuttelevat Suomen taloutta. Jos näin voi tehdä, näin saa tehdä, näin pystyy tekemään, niin emme me tätä tilannetta koskaan saa hallintaan. Jotakin sääntelyä, säädöksiä ja vaikutusta pitää politiikalla olla, ettei tällainen peli voi aina vain toistua, joka peli nähtiin viime syksynä niin selvänä, kun devalvaatio Suomeen tehtiin herra Markkinan toimesta käyttämällä kiristyskeinoja.

Kyllä tähän tilanteeseen tietysti pitää mennä kokonaisuudessaan, ja yksi sellainen kysymys, jota aika vähän on käsitelty, on rahan hinta, jonka pankit joutuvat maksamaan. Jos suurtallettajat saavat sellaisia korkoja kuin nyt saavat, niin totta kai silloin velalliset maksavat vielä paljon enemmän. Ne ovat sitten niitä pienyrittäjiä, asuntovelkaisia ja muita, jotka maksavat nämäkin kohtuuttoman korkeat talletuskorot, joita järjestelyjä vielä on tuettu verojärjestelyillä.

Herra puhemies! Pankkien aseman pönkittämiseksi on ehdotettu lisäbudjettiin 8:aa miljardia markkaa. Se on hyvin omalaatuisesti siihen ehdotukseen sisällytetty. Se on osakepääoman korotusta, joka ei kuitenkaan sillä nimellä kulje. Minä lähden siitä, että jos ja kun tämä 8 miljardia pankeille annetaan, valtion pitää saada pankeista vastaavasti osakkeita hallintaansa. Olla äänetön yhtiömies, sitä en hyväksy valtion osalta, kun kansalaisten veromarkoillahan tässä viime kädessä aina toimitaan. Kun sinne rahaa annetaan, pitää saada osakkeita valtiolle. Näin saadaan myös vaikutusvaltaa, päästään myös erään muurin yli, ja se muurihan on liikesalaisuus, jonka sisäpuolella itse asiassa kaikki tapahtuukin ja josta sitten vasta jälkikäteen yleensä tietoja tulee ulos.

Mitä esillä olevaan vakuusrahastolakiesitykseen tulee, niin tähänkin pätee minun osaltani sama näkemys mitä totesin näihin 8 miljardiin, jotka ovat lisäbudjetissa, pankkijärjestelmä pitää pelastaa mutta siten, että saadaan valtion rahoille vastikkeita, aina kun rahaa annetaan, ja ne ovat osakkeita, ja mikseivät myös pankkien omaisuudet ole sopivaa vastiketta. Pankeillahan on tavattoman paljon omaisuutta, joka vastikkeeksi on mahdollista ottaa.

Täällä jo kiinnitettiin huomiota vakuusrahaston hallintoon. Minäkin pelkään, että syntyy semmoinen salaisuudella vihitty pieni veljeskunta, jossa joku sisar saattaa mukana olla, joka asioita hoitelee, ja eduskunnan mahdollisuus vaikuttaa tähän toimintaan on hyvin vähäinen tosiasiassa. Täällä on keskusteltu, kenen pankki Suomen Pankin pitäisi olla. Vihreät menivät pisimmälle. Sen pitäisi olla teknokraattien ja rahamiesten pankki ilmeisesti viime kädessä. Minä ajattelen niin, että sen pitää olla eduskunnan pankki, eli olen demokraattisen järjestyksen kannalla, eduskunnan pankki vielä paljon enemmän, kuin se on ollut. Nimellisestihän se on eduskunnan pankki, mutta sillä tavoin huonosti, että oleelliset päätökset tulevat tänne vasta jälkikäteen kertomusten yhteydessä käsiteltäväksi.

Kyllä esimerkiksi rahapolitiikan liberalisointiratkaisu olisi pitänyt tässä salissa käsitellä etukäteen tuoden esille sen todelliset vaikutukset. Se tehtiin hyvin pienessä piirissä. Sitten se vain totena ilmoitettiin ja myöhemmin eduskunta saattoi siitä keskustella. Jossain vaiheessa me vasemmalta kyllä esitimme heti kritiikin. Sillä lailla meillä on varaa tässä nyt puhua tältä osin myöskin siltä perustalta, että olemme ajoissa varanneet itsellemme oikeuden kritisoida meistä virheellistä linjaa. Minä siis odotan, että valiokunnassa hallintopuoltakin vakuusrahaston osalta käsitellään huolellisesti ja eduskunnalle varataan suurempi rooli kuin tässä esityksessä on.

Arvoisa puhemies! Pankkien ulkona olevista lainoista kotimaassa lähes 50 miljardia on jo hoitamattomia eli niistä ei makseta enää edes korkoja. Tilanne on silloin todella katastrofaalinen, se on selvää. Mikä tätä tilannetta tämmöiseksi vie? Kyllä se on tietysti tämä lama ja siihen liittyvä suurtyöttömyys. Eli pankkikriisinkin ratkaisemisen keskeinen edellytys on se, että ylipäätään tästä koko suurtyöttömyydestä ja lamatilanteesta päästään pois. Ihmiset eivät pysty hoitamaan lainojaan, kun tulot ovat pudonneet, pienyritykset eivät saa tuotteitaan tai palvelujaan kaupaksi, ja näin lainat jäävät hoitamatta. Tämmöinen kierrehän tässä on päällä. Ja mitä syvemmälle suurtyöttömyyteen syöksytään, sitä enemmän tulee myös luottotappioita viime kä-

dessä pankkien jäädessä lainalyhennyksiä ja korkoja paitsi.

Koko tilanne pitää oikaista, mikään osa-alue yksinään ei tätä tilannetta nyt korjaa. Sen vuoksi me vasemmalta vaadimme elvytystä, ja se pitää todella ymmärtää laajasti paitsi rakennustoiminnan ja muiden investointien kiirehtimisenä myös kysymyksenä tuloista pienituloisten ihmisten osalta. Minä olen tyytymätön lisäbudjetin antiin siltä osin, että siellä työllisyyden parantamiseen rahaa on aivan liian vähän ottaen huomioon tämä tilanne.

Sillä lailla on mennyt puurot ja vellit näissä keskusteluissa sekaisin, että kun on puhuttu elvytykseen käytettävistä rahoista, niin jo työttömien ylläpitämiseen käytettävät rahat lasketaan elvyttämiseksi. Se on aika omalaatuista. Mitä isommaksi päästetään työttömyys, sitä enemmänhän tällä logiikalla käytetään rahaa elvyttämiseen. Se on täysin keksittyä logiikkaa, logiikkaa kyllä, mutta ei oikeaa logiikkaa.

Minä olen katsonut tilastoja. Itse asiassa tämän hallituksen omilla päätöksillä tekemät elvyttämät toimet ovat minimaalisen vähäisiä, jos niitä oikeastaan löytyy ollenkaan. Se, mitä on lisää pantu rahaa, tulee lainsäädännöstä, eli on ollut pakko lisätä rahaa, kun lait niin määräävät, mutta hallituksen oma ote elvyttämiseen on plus miinus nolla, se noista tilastoista selviää.

Kyllä on palattava nyt Keynesiin, ei tässä muita keinoja ole. Minusta tuntuu, että nykyisen hallituksen toimesta tämmöistä isoa linjanmuutosta ei yksinkertaisesti saada aikaan eikä siihen ole edes halua, koska ainakin osa hallituksesta lähtee siitä, että mennään suurtyöttömyyden kautta ja annetaan sen vaikuttaa niin, että palkat putoavat ja sosiaaliturva heikkenee. Kyllä siellä osa tuntuu näin raa'asti ajattelevan, vaikkei tämmöisiä kovia lausahduksia julki saatakaan. Siis tarvitaan uusi ajattelutapa rahapolitiikkaan, uusi johto sinne, mutta kyllä me tarvitsemme, niin kuin täällä on jo todettu, myös uuden hallituksen, joka lähtee todella elvyttämään Suomea ja järjestämään ihmisille oikeuden ja mahdollisuuden tehdä työtä, koska vain työn kautta tämä maa uudelleen nousee ja toisaalta työ on jokaisen ihmisten perusoikeus. Siitä minä ainakaan en tippaakaan periksi anna.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tennilä vastauspuheenvuorossaan kaipasi elvyttämistä. Haluaisin ed. Tennilälle ensin todeta, että tänä vuonna vähän yli 170 miljardin markan valtion budjetista yli 50 miljardia markkaa katetaan lainalla. Eikö se, ed. Tennilä, ole todellista elvyttämistä? Se on määrä, mitä me elämme yli varojemme: yli 50 miljardia markkaa. Siihen sisältyy merkittävä määrä valtion viran ja toimenhaltijoita, joiden työpaikka tätä kautta turvataan. Me olemme tänä päivänä siinä tilanteessa, että meillä ei yksinkertaisesti ole varaa enempää elvyttää. Se yli 7 miljardin tukipaketti, joka tehtiin teollisuudelle viime keväänä, valitettavasti ilmeisesti ei ollut oikea-aikainen, koska teollisuuden osalta, niin kuin täällä on tänään todettu, yrityksiä menee jatkuvasti konkurssiin. En näe mahdollisuutta tässä taloudellisessa tilanteessa enää yli 50 miljardin markan elvyttämiseen. Se on jo sellainen määrä, joka hirvittää, sehän on siirrettyä veroa, sen pitää meidän lapsiemme jossain vaiheessa maksaa takaisin.

Ed. Lehtinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tennilä haikaili täällä osakkeita ja vaikutusvaltaa pankeissa. Yhtyisin ed. Tennilän kantaan, jos hän nimeäisi ne tahot, joista pankkitoiminnan mahtavat asiantuntijat löytyvät Suomessa ja sitten vielä nämä asiantuntijat käyttäisivät sitä asiantuntemustansa valtion eli veronmaksajien hyväksi.

Ed. Tennilä, kysynkin: Mistä ne asiantuntijat löytyvät, kun heitä näyttää erityisesti puuttuneen suomalaisesta pankkimaailmasta? Minä ainakin uskon, että jopa suomalaiset pankit olisivat varmasti älynneet palkata tällaiset asiantuntijat, joita täällä nyt haikaillaan, jos niitä olisi Suomessa.

Ed. Ollila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ei ole ed. Tennilän syy, että hänen puheenvuoronsa aikana Suomen valtionvelka lisääntyi 5 miljoonaa markkaa. Kun hän totesi, että herra Keynes olisi ilmeisesti parempi Suomen Pankin pääjohtaja kuin Sirkka Hämäläinen, en ota siihen kantaa.

Mutta siihen otan ja totean, ettei pääomia tässä maassa pidetä, ed. Tennilä, jollakin sääntelyllä. Ainoa konsti siihen on uskottava, määrätietoisiin toimenpiteisiin perustuva talouspolitiikka. Meidän pitää saada energiaratkaisut aikaiseksi, julkisen talouden supistaminen kunnolla liikkeelle, pääomaverotus uudistaa, työaika pitää saada joustavaksi ja sitä kautta yritystoiminnalle ja teollisuudelle kilpailukykyä. Tähän kuuluu myös pankkijärjestelmän tervehdyttäminen, joka tällä kieltämättä varsin ikävällä tavalla joudutaan tekemään, joka tässä on käsiteltävänä.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Eduskuntaan valittuna Lapin ihmisten edustajana en voi yksinkertaisesti olla antamassa valtion rahoja, veromarkkoja, pankeille, ilman että tulee vastiketta. Minusta siihen ei ole kenelläkään kansanedustajalla oikeutta. Uskoisin ylipäätään, että eduskuntakeskeinen politiikkajärjestelmä, joka harjoittaa demokraattista kontrollia, on paljon parempi kuin liike-elämän määräysvallassa oleva järjestelmä, jossa ei loppujen lopuksi kukaan kanna vastuusta mistään.

Mitä elvytykseen tulee, siitä ed. Anttilalle toteaisin, että tässä unohtuu koko ajan tulopuoli. Se ei yksinomaan valtion budjetti, josta pitää puhua, vaan pitää nähdä, että pienituloisten tulot vaikuttavat aivan ratkaisevasti siihen, miten talous lähtee elpymään. Tältä osin voidaan tehdä myös uusjakoa: Otetaan niiltä, joilla on liian paljon, ja siirretään niille, joilla on kohtuuttoman pienet tulot. Sen vuoksi mm. sitten on seurauksena pankkikriisi, kun ei pystytä velkoja hoitamaan. Eli veropolitiikka pitää panna myös uusiksi.

Mitä tulee siihen, että ei saa puuttua ylipäätään rahan liikkumiseen, olen tältäkin osin eri mieltä. Pidän täysin vääränä, että Enso perustaa tehtaan Saksaan, kun investointeja olisi tarvittu Suomessa. Juuri tällaiseen tilanteeseen haluan Suomen Pankille ja eduskunnalle mahdollisuuden vaikuttaa, ettei näin tehdä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kun viime tiistain istunnossa pyysin tämän asian pöydälle, en tiennyt, että varasin mahdollisuuden näin vilkkaalle keskustelulle, kuin täällä on käyty. Toisaalta oli varmasti hyvä, että nyt, kun olosuhteet ovat tällaiset kuin tänä päivänä julkisista tiedotusvälineistä olemme kuulleet, asiaa on saatu käsitellä tuoreeltaan. Toisaalta olen tyytymätön, että varasin keskustelumahdollisuuden, niin armoton täällä käyty keskustelu on ollut.

Sen aloitti kyläpoliitikoita arvostellut Suomen Pankin entinen sisälähetti — anteeksi — tutkija, kansanedustaja Luukkainen, joka kävi täällä kaikki vanhat fraasinsa latelemassa tootevalla äänellä jopa niin, että jotkut saattoivat hänen puheitaan uskoa. Se viritti salissa tavanomaisen vanhan keskustelun, jota on viimeisen vuoden aikana kuultu: samat asiat samojen henkilöiden esittäminä samoilla äänenpainoilla. Kun kysytään, mitä tästä jäi käteen, voidaan sanoa: ei yhtään mitään.

Herra puhemies! Menen itse asiaan aivan heti, mutta totean Suomen Pankin pääjohtajan Kullbergin eron johdosta, että länsimaisen käytännön mukaan pääjohtaja Kullbergin olisi pitänyt erota jo ajat sitten, viimeistään siinä vaiheessa, kun hän kävi muodollisella käynnillään viime syksynä tasavallan presidentin luona. Pääjohtaja Kullberg on suvereenilla tavalla johtanut Suomen Pankkia ja johtanut sitä virheellisesti vuodesta 1986 lähtien. Runko tämän päivän onnettomalle tilanteelle on tuon toiminnan ansiota. Hänen lähtönsä olisi saanut olla kuitenkin arvokkaampi eikä niin arvoton, minkälaisiin puitteisiin se puettiin parin viimeisen päivän aikana. Tämä ei tietysti anna hyvää kuvaa suomalaisesta yhteiskunnasta.

Toivon vain, että kun mahdollisesti kolmesta esillä olevasta ehdokkaasta joku valitaan Suomen Pankin uudeksi johtajaksi, siihen ei valita poliittisilla perusteilla sellaisia henkilöitä, jotka ovat ennestään ryvettyneet sekä politiikassa että pankkipolitiikassa. Yksiselitteisesti olen sitä mieltä, että pankinjohtaja Sirkka Hämäläinen on tällä hetkellä sellainen henkilö, joka parhaiten vastaa useimpien meistä näkemyksiä Suomen Pankin johtajaksi, koska on hyvin tärkeää, että Suomen Pankin johtajaan luotetaan; häneen asetetaan suuria toiveita tulevaisuudessa. Se ei ratkaise asioita sellaisenaan, mutta tällä on merkitystä erityisesti psykologiselta kannalta, mikä on tällä hetkellä hyvin tärkeä seikka.

Se, että rahamarkkinat ryöstäytyivät jälleen tänään Kullbergin eron jälkeen, oli itsestäänselvää, koska rahamarkkinoilla arvellaan Kullbergin eron vahvistavan odotuksia devalvaatiosta, joka todennäköisesti tuleekin. Mitäpä sitä salataan! Toivottavasti jos se tulee, se tulee hyvin nopeasti ja toivottavasti johtaa sen jälkeen, sanon vielä kerran — en sano "hillittyyn", koska se on naiivia — sanon, että se johtaa inflatoriseen kehitykseen meillä. Se on ainoa keino, jolla Suomessa pyörät saadaan pyörimään. Se on ainoa keino, jolla kotimaan markkinat, kotimaan kysyntä, saadaan liikkeelle toivon mukaan hillitysti, mutta se toive on naiivi. Inflatorisen kehityksen liikkeelle paneminen on tietysti, niin kuin olen joskus sanonut, kuin ampiaisen työntäminen laiskan hevosen hännän alle. Vauhtia tulee. Mutta kuka pystyy hillitsemään, että kärryt eivät suistu tieltä, on toinen asia.

Tätä taustaa vasten sanon vielä senkin, mitä olen aikaisemmin puhunut, että niin hullulta kuin se tuntuukin, viimeisenä vaihtoehtona meillä mennään siihen, että Suomen rahapajan pyö-

rät pannaan pyörimään kolmessa vuorossa. Markkinoille työnnetään rahaa riittävä määrä. Tämä on keinotekoinen tapa mutta kuitenkin keino, joka panee pyörät pyörimään. Miten asia hillitään sen jälkeen, on toinen asia. Uskallan sen sanoa reilusti, koska olen tänä päivänä professorin arvoisen henkilön, asiantuntijan, kuullut tästä asiasta lausuvan jossain määrin myönteisen näkemyksensä. Se ei ollut tietenkään vallan myönteinen. Se on kuitenkin mahdollista. Aikaisemmin täällä salissa naurettiin sille ja saadaan sille nauraa vieläkin, mutta en luovu kuitenkaan tästä ajatuksestani.

Herra puhemies! Lopuksi — oikeastaan tämän olisi pitänyt olla esitykseni pääaihe — tästä vakuusrahastosta sen verran, että vakuusrahaston perustaminen on tietysti välttämätöntä, mutta on todettava selvästi myös se kuten jo aikaisemmin on todettu pankkien vakavaraisuutta lisäbudjetin yhteydessä tukevan 8 miljardin osalta, että se on avoin paperi pankkien suuntaan. Mitään vakuuksia ei ole. Tietynlaisia porkkanoita tai pakotteita pankkien taholle saattaa olla näiden varojen takaisinmaksamisesta, mutta ne ovat kuin tuuleen kylvetty hiekka. Siitä meidän on lähdettävä. Pakko on kuitenkin tällä hetkellä niin tehdä niin kuin täällä ovat mielestäni kaikki ed. Luukkaista lukuunottamatta —jaa, taisi hänkin olla sitä mieltä —vasemmalta oikealle myöntäneet.

Mutta on eräs seikka, johon haluaisin kiinnittää huomiota. Valtion vakuusrahasto antaa rahaa pankkiryhmittymien vakuusrahastoille, jotka ovat tyhjillään. Pankit ovat syöneet eväät jo syksyllä, seuraavaa talvea varten varatut eväät, ja tämän vakuusrahaston kautta on tarkoitus tukea pankkiryhmittymien omia vakuusrahastoja. Pankkiryhmittymien oma maksuosuus omiin vakuusrahastoihinsa tulee muuttumaan, nousemaan, ja on pelättävissä ongelmia. Ajatellaan esimerkiksi sitä, että vuonna 91 talletuspankkien yhteenlaskettu tase oli 840 miljardia markkaa. Siitä 1 prosentti merkitsee 8,4:ää miljardia markkaa. Tämä 1 prosentin maksuvelvoite saattaa aiheuttaa pankeille entistä suurempia vaikeuksia, vaikeuksia pystyä selviytymään tästä maksuvelvoitteesta.

Toinen asia, mikä on merkittävä, on se, että pankkiryhmittymien sisällä on erilaisia pankkeja. Toiset ovat hoitaneet leiviskänsä hyvin, siis pystyvät tänä päivänä osoittamaan vakavaraisuutensa. Sitten on toisia pankkeja, jotka ovat pahasti kuralla, kaatumisen partaalla. Näin ollen tällaisen tasaisen maksuvelvoitteen määrääminen merkitsee sitä, että terveet pankit joutuvat tukemaan sairaita ja joutuvat mahdollisesti itsekin hankalaan ahdinkotilanteeseen. Tämä on väärin.

Erityisesti tämä varmasti tulee esille säästöpankkiryhmittymässä, missä on säästöpankki Suomi, on Aktia ja on ryhmä 35+, näistä pienistä ja keskisuurista pankeista koostuva pankkiryhmä. Tämän ryhmän 35+ käyttökate oli viime vuonna 103 miljardia markkaa — hetkinen, etten sano lukuja väärin, minun täytyy se oikeastaan tarkastaa —103 miljoonaa markkaa. Kun siitä he joutuvat maksamaan 78 miljoonaa markkaa, jos lasketaan viime vuoden tasolta, sisäisiin vakuusrahastoihin, se merkitsee lähes sitä, että nämä pankit ovat niillä rajoilla, että niiden oma vakavaraisuus entisestään heikkenee.

Näin ollen, jos säädetään lakia tällä tavalla soveltamaan, valtio tietyllä tavalla puuttuu pankkien keskinäiseen kilpailuun. Onko se säästöpankkiryhmittymässä tervettä tai ei, en mene sanomaan. Joka tapauksessa tämä antaa aseet, joilla ennestään vakavaraiset pankit ajetaan ahdinkoon, koska ne samoilla maksuvelvoitteilla velvoitetaan tukemaan vakuusrahastojen kautta jo tähän mennessä epäterveitä pankkeja.

Tämä asia tulisi mielestäni valiokunnassa ottaa tarkasti ajatteluun ja käsittelyyn. Valtion lainsäädännön tarkoitus ei ole olla tukemassa tiettyjä pankkiryhmittymiä toisten pankkien tappioksi. Tämä asia pitäisi tarkoin harkita, koska sillä saattaa olla vaikutuksia, jotka vievät eräät pankit ja koko pankkijärjestelmän entistä hankalampaan tilanteeseen.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Huomautan ed. Aittoniemelle, ettei loukkaavan lausuman esittäminen edustajasta ole valtiopäiväjärjestyksen 58 §:n mukaan sallittua.

Ed. S-L. A n t t i l a: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi äsken puheenvuorossaan totesi, että pääjohtaja Kullbergin lähtö oli arvoton näytelmä. Haluaisin tähän todeta sen, että näin kävi pitkälti siksi, että pääjohtaja Kullberg purkautui julkisuuteen keskiviikkoiltana tavalla, jota minusta hänen ei välttämättä olisi pitänyt tehdä. Kun hallitus tekee 18.3. merkittävän tukipaketin antamisesta pankeille päätöksen, jota parhaillaan käsittelemme, niin minusta siinä yhteydessä oli pääministerin velvollisuus puuttua myös siihen, että pankit omassa keskuudessaan tarkastelevat, missä on tehty virheitä, ja ryhtyisivät toimenpiteisiin virheiden korjaamiseksi ja myös niiden saattamiseksi vastuuseen, jotka ovat vir-

heitä tehneet. Tämä koski pääministerin ilmoituksen mukaan myös keskuspankkia. Tässä sanonnassa minusta ei ollut yhtään liikaa. Siitä, että pääjohtaja tämän jälkeen tuli julkisuuteen purkautumaan, pitkälti hän kantaa itse vastuun. Tämän olisin ed. Aittoniemen toivonut puheenvuorossaan toteavan. Ei nyt kannata tässä asiassa syyttää pääministeriä. Hän on toiminut aivan niin kuin hänen pitääkin toimia.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Syntipukkien etsiminen ei liene tarkoituksenmukaisinta tämän päivän taloudellisessa tilanteessa. Haluan vain sanoa, että laki sisältää hyvin paljon sen kaltaisia merkittäviä muutoksia, jotka ovat välttämättömiä, jotta voidaan pelastaa pankkien asiakkaat, joilla on esimerkiksi lainaa.

Mutta tähän liittyy kyllä sellaisia asioita, joita kannattaa katsoa myös valiokunnassa. Asiasta äänestettiin siltä osin kuin säädetään pankkien omien rahastojen katosta. Minä ja ruotsalainen kansanpuolue olimme sitä mieltä, että puoli prosenttia olisi riittänyt katoksi. Nyt se nostetaan prosenttiin. Sen lisäksi kannattaa myös käsittelyssä kiinnittää huomiota siihen, että määräykset valitusoikeuksista saattavat olla puutteellisia. Olisi eduksi, jos laki käsitellään mahdollisimman nopeasti, koska laki on tärkeä varsinkin monille pankkiasiakkaille, jotka muuten voivat syyttöminäkin joutua vaikeuksiin.

Ed. L a i v o r a n t a : Herra puhemies! Ed. Aittoniemen kanssa olen kyllä aivan samaa mieltä siitä, että Sirkka Hämäläinen olisi ihan sopiva Suomen Pankin johtaja. Toivottavasti hänet on valittu tai valitaan lähiaikoina tähän tehtävään.

Sen sijaan mitä ed. Aittoniemen talouspolitiikan reseptiin tulee, se oli kyllä kauhistuttava. (Ed. Aittoniemi: Kauhistuttava on tilannekin!) —Kyllä, tilanne on kauhistuttava. Siitä olen ed. Aittoniemen kanssa ihan samaa mieltä. —Mutta hänen reseptinsä on väärä: voimakas inflatorinen kehitys ja Suomen rahapaja pyörimään. Olen aivan varma, että näillä keinoilla Suomi lähivuosina liittyisi Ivy-maiden seuraan. Siinä ei olisi paljon vaihtoehtoja. Sinne me menisimme kyllä niin, että luut kolisisivat. (Ed. Aittoniemi: Sinne me olemme menossa näinkin!) Näiden keinojen käyttäminen vapailla markkinoilla johtaisi siihen, että meiltä menisivät viimeisetkin kilpailukyvyn rippeet. (Ed. Aittoniemi: Ovat menneet jo!) —Ovat menneet, mutta silloin menisivät viimeisetkin, ja silloin meille todella kävisi huonosti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

talousvaliokuntaan:

5) Hallituksen esitys n:o 30 laiksi Valtiontakuukeskuksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

työasiainvaliokuntaan:

6) Hallituksen esitys n:o 31 laiksi siviilipalvelulain muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan:

7) Ed. Apukan ym. lakialoite n:o 7 laiksi leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta

---

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

8) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10 (HE 3)

9) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 1 (HE 12)

10) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 2 (HE 225/1991 vp)

11) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 1 (HE 13)

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.51.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen